

PÉLDAÉRTÉKŰ ALTERNATÍV GAZDÁLKODÓK

Javaslatok az európai mezőgazdaság környezeti és gazdasági fenntarthatóságának biztosítására, Dr. Molnár Mariann, 2023. Letöltés: bit.ly/AlternativMezogazdasag

SZABÓ CSABA, SZABÓ ATTILA

Kukutyin Műhely

www.kovaszshop.hu

kukutyinmuhely@gmail.com

Tanúsítás: Biokontroll (2023-ig)

Tagság: TMG

Hogyan kezdtünk el gazdálkodni?

Édesapánknak volt pár hektár földje, bérszántást is vállalt, de mi már gyerekkorunkban is megkérdőjeleztük, hogy miért jó a talaj átforgatása, és hogy télen ott állnak csupaszon a földek. Akkor ez még elég rendkívüli gondolatnak számított, de mire átvettük a munkát, bennünk már fel sem merült sem az, hogy szántunk, sem pedig, hogy használunk vegyszereket vagy műtrágyákat.

Technológiai megfontolásaink

Induláskor már fontos szempont volt számunkra, hogy bió termelést folytassunk, aminek nagyon sok pozitív vetülete volt. Nem sokkal ezután ismerkedtünk meg a regeneratív talajművelés gyakorlatával, és egy 2018-as talajélet konferencia után alakult meg a TMG, amiben azóta is aktívan részt veszünk. Ekkor kezdünk el mi is célzottan regeneratív módszereket alkalmazni. Fontos megfontolás volt még számunkra, hogy nem szerettünk volna modern, konvencionális gabona fajtákat használni, így tudtuk, hogy nem a meny-

nyiségre, hanem a minőségi termények előállítására szerettünk volna összpontosítani. Az őszi búzák közül egy régi fajtát, a bánkútit vetjük, aminek 3-3,5 tonna a maximális termésátlaga, kifejezetten ellenálló és igazán jó minőségű lisztet lehet belőle őrölni. A lisztjeinket teszteltettük és nagyon jó visszajelzéseket kaptunk a termékeinkre egy kovásszal sütő csoporttól, így aztán egyre többen kerestek meg minket, hogy tudjanak tőlünk vásárolni.

Termelési módszereink

Annak érdekében, hogy ne tömörödjének a talajaink, biztosítsuk a talaj természetes nedvességtartalmát, vízelvezető képességét és megóvjuk az eróziótól, mi nem forgatjuk át a talajt. A nem szántott, illetve a no-till területeket leginkább egy szivacshoz lehetne hasonlítani, míg a szántott talajok felvesznek valamennyi vizet, utána összegyűlik rajta a víz, vagy pedig lejtős területen kimosódik, és elvész mind a víz, mind pedig a termőréteg. Ezek a folyamatok rendkívül károsak, a talajok életében akár egy százéves „munkát” sodorhat el a víz egy óra alatt. Minél extrémebb az időjárás, annál kiszámíthatatlanabb a csapadék is. Tavaly aszály volt, idén pedig nagy esőzések, amire egy szántott fölterület nincs felkészülve, de egy regeneratíván művelt terület alkalmas arra, hogy a változó körülményekhez alkalmazkodjon.

Fontos szempont még, hogy mind a művelés, mind pedig az inputok tekintetében komoly megtakarításokat tudunk realizálni egy konvencionális rendszerhez képest. A művelés esetében a menetszámok az átlag 6-ról 2-re csökkentek, míg az inputok és költségeik is körülbelül a felére csökkentek. Bió rendszerben min-tillel (minimális talajmunkával) dolgoztunk, most pedig az a törekvésünk, hogy elérjük a no-till (talajművelés nélküli) rendszert, ennek érdekében a termelés során koncentrálnunk a művelési számok és az inputok csökkentésére, a takarónövények alkalmazására, a talajok építésére, és a mulcshagyásra is.

Módszereink kihívásai

A bánkúti fajtának számos előnye mellett hátránya lehet, hogy alacsony a termésátlaga és a gabona hajlamos megdőlni, ami gondot okozhat az aratás idején. További nehézség, hogy a hagyományos bió rendszerek nem olcsóbbak a konvencionális termelési módoknál, sőt, ha csak a gyomirtásra gondolunk, ezek a rendszerek inkább drágábbak, valamint az, hogy a „tradicionális” gép és eszközpark nem használható, le kell cserélni. Például szükséges, hogy a gruber vagy egy lazító lehetőleg vékony és egyenes késes legyen, ne forgassa át a talajt csak szelje, hogy a talaj ne olyan legyen, mint egy szántott terület. Szükséges még egy direktvető gép is, esetleg egy küllős kapa, amibe be kell fektetni, mert különleges elvárásoknak csak különleges gépek tudnak megfelelni.

A regeneratív termelési rendszerek alapvetően irányvonalak és elvek mentén működnek, de a gazdálkodónak a változó körülményekhez és a saját területének sajátosságaihoz igazodva kell kidolgozni. Ennek a megvalósítása nehéz, nyitottságot és rugalmasságot igényel, de ebben tud segítséget nyújtani a Talaj Megújító Gazdálkodók Egyesületének (TMG) közössége is.

Gazdasági fenntarthatóság

Két-három éve még az archaikus és a konvencionális gabonák között volt még egy árkülönbség, ami kompenzálta az alacsonyabb termésátlagot. Ez ma már nem így van, minden búzafajtának nagyon felment az ára, tehát annak érdekében,

hogy a kis volumen gazdaságosan is fenntartható legyen, gondoskodnunk kellett a terményeink feldolgozásáról, majd pedig rövid ellátási láncon való értékesítéséről. Az értékesítés során számunkra fontos szempontként jelent meg, hogy bió gabonából, köves malommal őröljük magas beltartalmi értékű lisztet. Ennek eredményeként a lisztjeink táplálóbak és ugyanúgy lehet belőlük kenyeret sütni, mint egy bolti lisztből, ezért megvan rájuk a fogyasztói igény is. Fontos szempont még, hogy a vevőink tudatos vásárlók, akik igyekeznek támogatni a hazai kistermelőket.

A másik eleme ennek a rendszernek, az, hogy a regeneratív módszerek alkalmazásával nagyban tudtuk csökkenteni a munkára fordított időt és az önköltséget is, így csökken a termeléssel járó kockázat. A gazdasági fenntarthatóság kiszámolására nem a hektáronkénti termény mennyiség, hanem amerikai modell szerint a nettó nyereséget vesszük a döntéseink alapjául. Ennek következtében könnyen átlátjuk, hogy a befektetett munka és a költségeink megtérültek-e. Végül rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a termelés meghitelezését vagy faktorálását mindenképp el kell kerülni. A min-till és a no-till rendszereket tehát nem szabad rövid távon megítélni, mert egy jó évben és egy rossz évben is mindig van egy elfogadható átlagunk, ami stabil megtérülést biztosít számunkra.

A konvencionális gazdálkodásról

Úgy gondoljuk, hogy ha a mezőgazdaság nem újul meg és kezdi el széles körben alkalmazni a regeneratív módszereket, akkor nemsokára már nem lesz miben termelni. Mindazok a talajok, amik még most is jók, hamarosan le fognak épülni a vegyszerhasználat, a szél- és vízerózió miatt. Személyes tapasztalatunk, hogy a földek országszerte leépültek, élettelené váltak, amit bárki egy egyszerű ásó és mikroszkóp használatával is láthat. A regeneratív módszerekkel művelt talajokban burjánzik az élet. Teljesen más a talaj szerkezete is, de a legfontosabb különbség, az extrém időjárások idején mutatkozik meg. A tavalyi aszályok idején a szántott területeken már júliusban besárgult a kukorica, addig a szántás nélkül művelt talajokon még szeptemberben is zöld volt a határ, mert a vizet ezek a területek meg tudják őrizni. A szántás fokozza a földek kiszáradását, a bolygatás mentes talajművelés csökkenti a párolgás kockázatát. Bár a gabonanövényeknek tavaly 50%-os kiesése volt, de azért – fajtától függően – átlag 4 tonnát egy regeneratív gazdálkodó így is be tudott takarítani hektáronként.

„Itt a természet diktál!”

Nézeteink, módszereink alkalmazhatósága

Alapvetően a szántás elhagyása az első lépés a regeneratív termelési módszerre való átállásnak, de ennek leginkább a gazdálkodó szemlélete szabhat határt. Az összefüggések, okok és okozatok átlátása nélkül nagyon nehéz abbahagyni a szántást, főleg, ha a műltra, a kialakult tradíciókra hivatkozva rögzülnek a termelési módszerek. Vannak olyanok, akik azokat a szántókat tartják rendezettnek, ahol a teljesen átforgatott talajok miatt egységesen fekete és csupasz a terület, semmi nincs rajta és egész télen így van. Ami gázos, vagy takarónövény van rajta, az már gondozatlannak tűnik, miközben pont ezeken a területeken van élet.

A szántás elhagyása után a gazdálkodóknak arra kell törekednie, hogy csak a legszükségesebb esetekben műveljék meg a talajt. Nem szabad túlzásba vinni sem a tárcsázást a gázok kiirtására, sem pedig apró morzsássá bontani a talajokat,

törekedni kell arra, hogy direkt vetőgéppel dolgozzunk és biztosítsuk a talajok növényzettel való takarását. Ezzel a hektáronkénti éves munkaóra számot az átlag szántásos rendszerben 12-16-ról, egy regeneratív no-till rendszerben 2-3-ra lehet csökkenteni, amivel a gázolaj felhasználást, a géphasználatot és az amortizációs költségeket is nagyban vissza lehet szorítani.

További céljaink

- Saját eszközök és géppark biztosítása;
- Virágzó sávok ültetése;
- Szakaszos, legeltetési állattartás integrálása;
- A gabona feldolgozás automatizálása vagy egy további munkatárs felvétele.

Javaslataink

- Föld alapú támogatást kizárólag a szántás nélküli regeneratív módszereket alkalmazó termelői egységeknek lenne szabad csak fizetni, a talajok mint nemzeti kincs megőrzése érdekében.

